

Økologikontrollen i 2023

Denne rapport beskriver resultaterne af økologikontrollen udført i Danmark i 2023 i henhold til EU's økologiforordning¹, jf. Fødevarestyrelsens bekendtgørelse om økologiske fødevarer og økologisk akvakultur m.v.²

Økologikontrollen udføres af Fødevarestyrelsens kontrolenheder.

Rapporten omhandler *ikke* kontrollen i storkøkkener, som udføres efter bestemmelserne i bekendtgørelsen om økologisk storkøkkendrift³.

Antal økologificerede virksomheder:

TABEL 1

Antal økologificerede virksomheder, herunder nye og ophørte, fordelt på virksomhedstyper

Virksomhedstyper	Ultimo 2022	Nye	Ophørte	Ultimo 2023	Tilvækst antal	Tilvækst i procent
Primærvirksomheder mv.*	51	5	3	53	2	3,9
Detailvirksomheder	393	69	104	358	- 35	- 8,9
Engrosvirksomheder	2042	231	280	1993	- 49	- 2,4
• <i>Uden behandling</i>	1308	164	189	1283	- 25	- 1,9
• <i>Med behandling</i>	734	67	91	710	- 24	- 3,3
I alt	2486	305	387	2404	- 82	- 3,3

*Primærvirksomheder m.v.: Akvakulturbrug, herunder tangbrug, spirevirksomhed, forhandling af petfood med animalsk indhold m.v.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/848 af 30. maj 2018 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 834/2007

² Bekendtgørelse nr. 2168 af 23. november 2021 om økologiske fødevarer og økologisk akvakultur m.v.

³ Bekendtgørelse nr. 656 af 27. juni 2019 om økologisk storkøkkendrift

TABEL 2**Antal økologificerede virksomheder*, 2013 -2023**

	Primærvirk- somheder mv.**	Engrosvirksomheder med behandling	Engrosvirksomheder uden behandling	Detailvirk- somheder	Virk- somheder i alt
2013	16	430	699	217	1362
2014	24	457	755	216	1452
2015	26	514	850	256	1646
2016	37	581	1020	261	1899
2017	31	623	1095	252	2001
2018	37	674	1145	260	2116
2019	51	707	1237	288	2283
2020	54	746	1307	309	2416
2021	58	754	1340	361	2513
2022	51	734	1308	393	2486
2023	53	710	1283	358	2404

* Antal virksomheder pr. 31. december det pågældende år.

** *Primærvirksomheder m.v.*: Akvakulturbrug, herunder tangbrug, spirevirksomhed, forhandling af petfood med animalsk indhold m.v.

Kontrollens dækning af relevante kontrolpunkter

Ifølge EU's økologiforordning¹ skal økologificerede virksomheder modtage mindst ét årligt fysisk kontrolbesøg. Da den danske økologikontrol bliver udført som en integreret del af den generelle fødevarekontrol sikres grundlæggende en meget bred kontroldækning. For nogle virksomheders vedkommende vil der være tale om flere årlige kontrolbesøg, jf. de gældende kontrolfrekvenser i henhold til fødevarerlovgivningen. Kontrolfrekvenserne fastlægges ud fra en vurdering af risiko og væsentlighed, dvs. f.eks. ud fra virksomhedens størrelse, kompleksitet og tidligere kontrolresultater.

Ud over de generelle retningslinjer for kontrolfrekvenser i henhold til fødevarerlovgivningen, er der i Fødevarerstyrelsens interne vejledning om økologikontrol fastlagt, at der i løbet af et kalenderår skal udføres stikprøvekontrol inden for en række nærmere definerede kontrolområder. Nogle centrale kontrolområder, som fx regnskab og dokumentation, skal kontrolleres hvert kalenderår, mens andre områder skal kontrolleres ud fra en risikovurdering – dog skal alle kontrolområder gennemgås inden for en 3-årig periode. Kravet om årlig kontrol af alle obligatoriske og relevante områder gælder for de virksomheder, som har været økologificeret i hele kalenderåret.

Med udgangspunkt i ovennævnte beskrivelser, så er kravet om den årlige økologikontrol i 2023 opfyldt for 97,2 % af virksomhederne⁴. For hovedparten af de virksomheder, hvor kravet om den årlige økologikontrol ikke har kunnet opfyldes⁵ er 2023-kontrollen i stedet udført primo 2024. Dette gælder dog ikke, hvor den manglende kontrol skyldes, at de økologiske aktiviteter har været under ophør.

⁴ Af de 2404 virksomheder, som var økologificeret pr. 31/12-2023, var der 2109 virksomheder, som var økologificeret gennem hele 2023. Økologikontrollen blev gennemført på 2049 af disse, dvs. svarende til 97,2 %.

⁵ De hyppigste årsager har været, at virksomhederne ikke har kunnet træffes som følge af fx sygdom/midlertidig lukning eller at der ikke har været udført økologiaktiviteter i løbet af kalenderåret, fx som følge af, at virksomheden har været under ophør.

Overtrædelser og sagsopfølgning

TABEL 3

Overtrædelser hos økologicertificerede virksomheder, der har medført indskærpelser, påbud eller forbud, bødeforlæg eller politianmeldelser

Virksomhedstyper	Antal overtrædelser*	Antal virksomheder ultimo 2023	Antal overtrædelser i % af antal virksomheder
Primærvirksomheder	3	53	5,7
Detailvirksomheder	28	358	7,8
Engrosvirksomheder	147	1993	7,4
• uden behandling	66	1283	5,1
• med behandling	81	710	11,4
I alt	178*	2404	7,4

* De 178 overtrædelser er konstateret hos 115 virksomheder

TABEL 4:

Overtrædelser hos ikke-økologicertificerede virksomheder, der har medført indskærpelser, påbud eller forbud, bødeforlæg eller politianmeldelser

Virksomhedstyper	Antal overtrædelser
Detailvirksomheder	18
Engrosvirksomheder	29
• <i>uden behandling</i>	22
• <i>med behandling</i>	7
Øvrige virksomheder	0
I alt	47

TABEL 5

Overtrædelser hos økologificerede virksomheder fordelt på sanktioneringstyper og kontrolområder

	Modtagekontrol	Regnskab	Dokumentation	Import	Adskillelse	Mærkning/sammensætning	GMO	Økologirapport*	Anmeldelse*	Andet	I alt
Indskærpelser	29	39	27	11	5	24	0	16	0	7	158
Påbud, forbud	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	4
Bødeforlæg, politianmeld.	1	6	0	2	0	4	0	3	0	0	16
I alt	30	45	27	15	5	30	0	19	0	7	178

*Under *økologirapport* er angivet overtrædelser, der relaterer sig til virksomhedens skriftlige procedurer i økologirapporten, fx manglende opdatering. Under *Anmeldelse* hører konstaterede overtrædelser vedr. manglende anmeldelse af væsentligt ændrede økologiaktiviteter.

TABEL 6

Overtrædelser hos ikke-økologificerede virksomheder fordelt på sanktioneringstyper

	Indskærpelser	Påbud/forbud	Bødeforlæg/politianmeldelser	I alt
Overtrædelser hos ikke-økologificerede virksomheder*	43	2	2	47

* Denne overtrædelsestype omfatter påbegyndelse af økologi-aktiviteter uden forinden at være økologificeret af Fødevarestyrelsen.

TABEL 7

Alle overtrædelser* fordelt på kontrolområder

Virksomhedstype	Modtagekontrol	Regnskab	Dokumentation	Import	Adskillelse	Mærkning/sammensætning	GMO	Økologirapport	Anmeldelse	Andet	I alt
Primærproducenter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Detail	8	6	6	0	1	5	0	2	18	0	46
Engros	22	39	21	15	4	25	0	17	29	4	176
• uden behandling	12	8	11	11	2	10	0	10	22	2	88
• med behandling	10	31	10	4	2	15	0	7	7	2	88
i alt	30	45	27	15	5	30	0	19	47	7	225

* Inklusiv overtrædelser begået af ikke-økologificerede virksomheder, som primært fremgår af kolonnen "Anmeldelse".

TABEL 8

"Overtrædelsesprocenten" - med udgangspunkt i alle overtrædelser, bortset fra overtrædelser, der kun har medført indskærpelser, for årene 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal virksomheder under økologikontrol*	1362	1452	1646	1899	2001	2116	2283	2416	1654	2486	2404
Antal overtrædelser**	10	12	7	6	13	8	23	13	16	19	24
Overtrædelsesprocent***	0,7	0,8	0,4	0,3	0,6	0,4	1,0	0,5	1,0	0,8	1,0

*Antal virksomheder: Antal økologificerede virksomheder pr. 31. december; dog er tallet for 2021 fratrukket antallet af virksomheder, som var undtaget kontrol dette år.

**Alle overtrædelser: Inklusiv overtrædelser begået af ikke-økologificerede virksomheder, eksklusiv overtrædelser, der kun har medført indskærpelser.

***Overtrædelsesprocent: 100 x antal overtrædelser / antal økologificerede virksomheder pr. 31. december.

TABEL 9

”Overtrædelsesprocenten” med udgangspunkt i alle overtrædelser for årene 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal virksomheder under økologikontrol	1362	1452	1646	1899	2001	2116	2283	2416	1654	2486	2404
Antal overtrædelser	125	113	141	171	180	170	257	181	139	159	225
Overtrædelsesprocent	9,2	7,8	8,6	9	9	8	11,3	7,5	8,4	6,4	9,4

Antal virksomheder: Antal økologificerede virksomheder pr. 31. december; dog er tallet for 2021 fratrukket antallet af virksomheder, som var undtaget kontrol dette år.

Alle overtrædelser: Inklusiv overtrædelser begået af ikke-økologificerede virksomheder

Overtrædelsesprocent: 100 x antal overtrædelser / antal virksomheder pr. 31. december

Konklusion

Der ses i 2023 i lighed med de foregående år et lavt antal overtrædelser, der har givet anledning til sanktionerne påbud/forbud, bødeforlæg eller politianmeldelse (jf. tabel 8). Antallet af disse alvorlige sanktioner i forhold til antal virksomheder ligger dog i den høje ende set over årene 2013-2023. Dette kan skyldes tilfældigheder, da samme overtrædelsesprocent er nået i 3 ud af de seneste 5 år. Men muligvis kan der også være en afledt effekt i form af generel særlig fokus på økologi, som følge af, at der i 2023 blev gennemført 2 kampagner⁶, som helt hhv. delvist vedrørte EU-økologikontrollen. Se særskilt omtale af disse på FVST.dk, under ”Fødevarekontrolkampagner 2023”.

Ser man på tabel 9, som viser alle overtrædelser, inklusiv indskærpelser og overtrædelser konstateret hos ikke-økologificerede virksomheder, så ligger overtrædelsesprocenten for 2023 også i den høje ende, men dog noget under overtrædelsesprocenten i 2019. Dvs. også her kan der være tale om et tilfældigt udsving eller en afledt effekt af økologi-kampagnerne.

I de økologificerede virksomheder ses i lighed med de foregående år et meget stort antal overtrædelser, når man ser samlet på områderne *regnskab og dokumentation* (tabel 5). Disse er i forvejen højt prioriterede områder i økologikontrollen, og resultatet understøtter fortsat fokus på dette kerneområde. Kontrolområderne *modtagekontrol* og *mærkning/sammensætning* har, lige som i 2022, givet anledning til mange sanktioner.

Antallet af overtrædelser i ikke-økologificerede virksomheder var 47 i 2023 (tabel 6), og langt hovedparten skyldes virksomheders manglende anmeldelse af økologiaktiviteter. Dette svarer stort set til tallet i 2022, som var 51. Tallet illustrerer den vigtige pointe, at økologikontrollens integration i den generelle fødevarekontrol betyder, at sådanne overtrædelser kan konstateres ved den løbende kontrol af danske fødevarevirksomheder.

⁶ ”Kontrol af økologisk mængderegnskab på svineslagterier/små slagtehus og i økologiske grise- og sobesætninger” samt ”Anprisning af økologi mv. i ikke-økologikontrollerede detailvirksomheder”.

Gennemgangen af kontrolresultaterne for 2023 leder ikke til afgørende ny fokus ved tilrettelæggelsen af den fremtidige økologikontrol.

Overordnet set vurderes det, at resultatet vedrørende den gennemførte økologikontrol i 2023 på alle de økologicertificerede virksomheder samt det relativt lille antal alvorlige overtrædelser er et udtryk for, at økologikontrollen fungerer tilfredsstillende, dvs. er effektiv og forebyggende.